

Žarować w běłej, čornej, fijałkojtej a čerwjenej drasće

Wosobinski počah k zemrětemu postaja, kak dołho čłowjek žaruje

„Njemóžeće da wy w Posole raz napisać, kak dołho maš džensa žarować?“ Tele prašenje je so hižo hdys a hdys redakciji sprosředkowało. A wočakuje drje so w tajkim wokomiku tabulka, kotraž postaja, za toho přiwuzneho maš takle dołho, za druhého pak hinak dołho žarować. Ale je to zmysl žarowanja?

Žarowanska barba

Dopomnju so, kak sym znatemu zwonka Łužicy, kotryž je so w serbskej wosadze na jednym pohrjebje wobdźělil, čornu drastu poskičil. Jenož z wjele přirečowanjom je ju přiwzał. Po pohrjebje pak přizna: „Jenož derje, zo sy tak kruty wostał. Ludžo běchu tola wšitcy čorni.“

Čorna barba jako žarowanska barba je so pola nas jenož poněčim přesadziła. Po starým słowjanskim wašnju steji běla barba za žarowanje. Serbske žony nošachu hišće před lětdzesatkami samozrozumliwje běle plachčički – hačrunjež zbytna drasta tež hižo čorna byla. Tež w druhich nabožinach wužiwa so běla barba jako žarowanska.

Barba spočatka

Běla barba steji jako znamjo zrowastanjenja. Zrowastanjeny Chrystus předstaja so stajnje w běłym plachću. Běla barba wobhladuje so we wjacorych nabožinach jako znamjo noweho spočatka. Bělu křesťničku dósta nje nowowukřćený, dokelž wobleče so z tym Chrystusa. A tež kóždy měšnik wobleče so za Božu mšu z albu – bělej suknu pod ryzłom – Chrystusa, zo by jako „druhi Chrystus“ jednał.

A skónčnje wobleku tež zemrěteho do běłej košle. Z tym zwuraznja so nadźija, zo ma z Chrystusom zrowastaněć.

Hakle w 19. lěstotku je so přesadziło, zo so tež njewjesta běly šat wobleče. Kralowna Wulkeje Britaniskeje a Irskeje, Wiktorija (1819-1901), bě drje přenja běla njewjesta. Z tym zo so dzeň a bóle njewjesta za bělu drastu – tež znamjo noweho spočatka žiwjenja ze svojim mandželskim – rozsudžichu, pozhubi so poněčim běla drasta jako žarowanska drasta.

Wšo pisane wuhasnjene

Štóž ma kompjuter a na nim barby měša, zwěsći, hdyž da sto procentow cyan (módre), sto procentow magenta (čerwjene) a sto procentow žołtego, zo nje-nastanje žana pisana barba, ale čorna barba. Čorne woznamjenja, zo je wšo pisane wuhasnjene. Z čornej drastu žarujo zwuraznjamy duchownu čmu swojeje duše.

W křesćanstwje je čorna drasta hižo z časa swjateho Benedikta w 6. lěstotku znata. W 14. lěstotku je so wona jako powšitkowna žarowanska drasta na wědomje wzała, ale hakle štyri lěstotki pozdžišo we wšěch worštach a europskich městach akceptowała.

Žarować zwuraznja, zo swoje wonkowne zanjechaš, zo so rjaneje pisaneje drasty a wozdoby wzdaš. Žarowanje wo zemrěteho da će swoje žiwjenje pozabyc.

Zdobom pak je to wosebje swjatočna drasta. Platy čorne barbič bě wosebite rjemjeslniske wumělstwo. A dokelž bě čežko, platy čorne barbič, běchu tute tež poměrnje drohe a tuž drohotne. Tak so za swjateho zemrěteho tež něšto wosebite woblečeš.

Čerwjena žarowanska barba

Pola nas drje sej nchtó tak prajnje předstajeć njemóže, zo móhla čerwjena barba tež žarować.

Něhdy samozrozumliwy wobraz w Serbach: žony w plachčičkach w pohrjebnym čahu.

Foto: Serbski institut

wanska barba być. A w Portugalскеj, hdžež maja ju za barbu čerta, je wona jako žarowanska barba dospołnje wuzamknjena. A tola je drje kóždy, kotryž je před wjac hač štyri lěta pohrjeb bamža Jana Pawoła II. sčěhował, čerwjenu barbu jako žarowansku barbu wuhladał.

Čerwjene steji w křesćanskich cyrkwjach jako wobraz za krej Chrystowu. Tohodla je so dołhi čas tež jako žarowanska barba wužiwała. W Italskej je so hač do 16. lěstotka, w Madžarskej samo hač do 20. lěstotka čmowčerwjena drasta na pohrjebach nosyła. Hišće džensa pochowaja so bamžojo w čerwjonym ryzle, tež Jan Pawoł II. w aprylu 2005. A celebranća na rekwiemje mějachu – hinak hač to pola nas znajemy – tohorunja čerwjene ryzło.

Kralowske swójby a měšnicy

A tež fijałkojta barba wužiwa so při wuzwolenju žarowanskeje drasty. To pak stawa so předewšěm w kralowskich swójbach. Z tutej barbu měješe so knježerstwowa móc zwuraznić. Hižo stari Romjenjo ju wužiwachu, ale tež křesćenjo.

Tež pola nas znajemy fijałkojtu barbu w zwisku ze smjerću. We wjele wosadach wužiwa duchowny fijałkojtu stolu na pohrjebje kaž tež fijałkojtu ryzło na rekwiemje. W druhich wosadach maja za to čornu liturgisku barbu.

Dospołnje indiwiduelne

Hačrunjež zwuraznjamy pola nas předewšěm z čornej drastu, zo žaruje, wostanje to přiwšěm dospołnje indiwiduelne, dokelž je tež wašnje žarowanja rozdźělne. Jednomu pomha, hdyž móže wjele ludžom přeco wo smjerći swjeho lubeho a swojich začučach powědać, druzi sčehnje so radšo wróćo a sčicha rozpomina. Jednomu pomha čorna drasta, kotruž so wšědnje wobleče, so na swjateho zemrěteho dopomnić, druhemu je runje to njepřewinjomna čezta. Žarowanska drasta njeje za to myslena, zo by wobswět na to keždźował, kak dołho ju něchtó nosy. Skerje ma sobučłowjekow na to dopomnić, zo měli skedźbnje z tym wobchadzeć, kotryž wo někomu žaruje.

Nutřkowny počah rozsudny

Přiwšěm su so w mnohich kulturach wěste žarowanske časy zadomili, bjez toho zo je to absolutny zakon. Tak žaruje so wo cykle bliskeho přiwuzneho zwjetša jedne lěto. Tak je to tež pola nas, hdyž wo staršej abo mandželskeho respektiwne mandželsku žaruješ. Wo džěčo žaruješ tak dołho kaž je je mać w swjim žiwocie nosyła, potajkim džewjeć mėsacow. Pola bratra abo sotry žaruje so poł lěta, za džěda a wowku kaž tež přichodneju staršeju tři mėsacy, za wuja abo četu kaž tež swaka abo swakowu štyri njedzele. Za čas žarowanja wzdaš so tež rejoy a podobneho. Wobkedźbować ma so stajnje wosobinski počah k zemrětemu. Nich-tó njemóže druhemu postajić, kak jara, kak dołho a na kotre wašnje ma žarować. To kóždy sam za sebję začuwa. Za to njeje staw přiwuznistwa rozsudny, ale nutřkowny počah k zemrětemu.

A zabyc njeměli při tym tež, zo njeje za nas křesćanow smjerć kónc wšeho byća, ale přechod do wěčneho žiwjenja pola Boha. Tuta wěra měla nas tola tež z nadźiju napjelnić, samo hdyž při wotewrjenym rowje lubeho stejimy. Čim bóle je so wliw wěry a cyrkwy w towaršnosći pozhubil, čim bóle so ludžo wotwuknyli, smjerć lubeho čłowjeka znjesć.

R. Ledźbor